

Rio +20

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA ZİRVESİ

Birleşmiş Milletler 1992 yılında Rio Çevre ve Kalkınma Zirvesi'nin 20 yıllık takip toplantısı, 20-22 Haziran 2012 tarihleri arasında Rio +20 Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Zirvesi teması ile Brezilya'nın Rio de Janeiro kentinde gerçekleştirilecek. Rio +20 Zirvesi'nin temel amacı sürdürülebilir kalkınma konusundaki tutumun altının kararlılıkla çizilmesi.

İkinci Yeryüzü Zirvesi, Birleşmiş Milletler (BM) Sürdürülebilir Kalkınma Konferansı (Rio +20), 20-22 Haziran 2012 tarihleri arasında Brezilya'nın Rio de Janeiro kentinde gerçekleştirilecek. Bu Konferans, 1972 yılındaki BM Stockholm Konferansının 40'ıncı, 1992 yılındaki BM Rio Çevre ve Kalkınma Konferansı'nın 20'nci ve 2002 yılındaki Johannesburg Sürdürülebilir Kalkınma Dünya Zirvesi'nin 10'uncu yıldönümüne denk gelmesi nedeniyle büyük önem taşıyor. Katılımcı ülkeler bu konferansta, bir yandan ekonomik kalkınmaya ilişkin gelecekte karşılaşılabilecek sorunlar üzerine kafa yoracak, diğer yandan da mevcut problemlere ilişkin çözüm önerilerini sunacak.

RİO 1992'DEN RİO 2012'YE SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA SÜRECİ

Elbette, meseleye dair içinde bulunulan endişeli hal bugüne mahsus olmayıp, yukarıda bahsettiğim üç konferanstan bu yana mevcut olan ve giderek artan bir şiddette kendisini hissettiren türden. Son 20-30 yılda sürdürülebilir kalkınma, insan faaliyetlerinin kilit alanlarında kaçınılmaz bir boyut ola-

Hazırlayan: Dr. Kadri TAŞTAN
Çevre Müdürlüğü Uzman
TOBB AB Daire Başkanlığı

rak kendisini zorunlu kıldı. Fakat sağlıklı bir çevrede kalkınma ve tavsiyeler şeklinde bir eylem planının ilk çerçevesini çizen 1992'deki Rio Zirvesi oldu.

Rio Zirvesi bu açıdan bütün ülkeler için bir dönüm noktası olma özelliği taşıyor. Çünkü sürdürülebilir kalkınma sorunsalı, yani çevreyi koruma, ekonomik etkinlik ve sosyal adaleti birbirleriyle bütünleşik bir yaklaşımla ele alma arzusu tüm dünyaya yayıldı.

Buna paralel olarak, iklim değişikliği ve bunun nedenlerine yönelik artan kaygılar, giderek bilimsel çevrelerin dışına taşıp kamuoyunda yaygınlık göstermeye başladı. Bu durum da ülkeleri, yeryüzündeki insan faaliyetlerinin devamlılığını tehlikeye düşüren tehditlere karşı önlemler almak için Kyoto Protokolü örneğinde olduğu gibi kolektif ve koordineli faaliyetler geliştirmeye itti.

Günümüzde, sera etkisinin mekanizması ve iklim değişikliği konusunda yürütülen bilimsel tartışmalar bir ölçüde yatışmış olsa da, insanoğlunun iklimsel ısınmaya olan katkısının büyüklüğü konusundaki tartışmalar olanca canlılığıyla devam ediyor. Bu tartışmaların diğer bir yönü de, etkili uluslararası koordinasyonun biçimi, farklı ülkelerin eşit katılımını sağlamak için kullanılabilir ekonomik analiz kriterleri ve araçları ile gerekli önlemlerin alınmasının maliyetlerinin kamuoyu tarafından kabulüdür.

2009 yılı sonunda Kopenhag'da düzenlenen iklim görüşmelerinde, birçok ülke sera gazı salımlarını azaltma hedeflerine bağlılık konusunda taahhütte bulundu. Benzer şekilde, sanayileşme öncesi döneme göre ortalama sıcaklık artışının 2 dereceyle sınırlı tutulması da hedef olarak ortaya konuldu.

Bir yıl sonra Cancun'da yapılan toplantıda, Kopenhag'daki taahhütlerin teyit edilmesi hiç şüphesiz evrensel ölçekte ileri bir adım niteliği taşıyordu. Diğerlerine nazaran daha geniş bir perspektife sahip olacak olan Rio +20 Zirvesi öncesi yapılan iklim konusuna adanmış son hükümetler arası konferans ise geçtiğimiz Aralık ayında düzenlenen Durban Konferansı'ydı.

ÇELİŞEN VİZYONLAR

İklim konusundaki tartışmaların, diğer bütün alanlarda olduğundan daha fazla dünya ölçeğinde devletlerarası anlaşmazlıklara yol açtığı şüphe götürmez bir gerçek olarak karşımızda duruyor. Bu durum ise bilim dünyasında ortak kararlar alınmasını zorlaştırmakta, dolayısıyla ülkelerin eyleme geçme hızları iklim değişikliği ritminin gerisinde kalmasına yol açmakta ve ülkeler düzeyinde maliyet/fayda analizlerinin değerlendirilmesini güçleşdirmektedir.

Yine de farklılaştırılmış ortak sorumluluk ilkesi, küresel düzeyde kabul görmüş durumda. Böylece 1997'den bu yana, az gelişmiş ya da gelişmekte olan ülkeler üç temel talep ortaya koymakta olup bunlar; moratoryum (erteleme talebi), adaptasyon

için mali destek ve son olarak da gelişmiş ülkelere göre daha az iddialı hedefler belirleme. Bu ülkelerin öncülüğünü yapanlar ise Çin, Hindistan ve Brezilya gibi yüksek ekonomik büyüme oranına sahip, buna bağlı olarak da gaz salım payı oldukça büyük olan ülkelerdir. Söz konusu ülkeler, sera gazı salımlarının değerlendirilmesinde kıstas olarak sadece üretim yerinin değil, aynı zamanda malların tüketim yerlerinin de hesaba katılması gerektiğini vurgulamakta.

Aslında, yüzde 10'lara yaklaşan ekonomik büyüme oranlarına sahip gelişmekte olan bu ülkelerden (buna Türkiye'yi de katabiliriz) sera gazı salımlarını azaltmaları talebinde bulunmak, kalkınmalarını durdurmalarını istemekten başka bir anlama gelmiyor. Bu da politik olarak formüle edilemez bir durum gibi gözüküyor.

Sürdürülebilir kalkınma süreci, üretim ve tüketim kalıpları, istihdam ve iş gücü gibi sosyal ve ekonomik alanlarda önemli teknolojik ve yapısal değişiklikleri de beraberinde getiriyor. Buradaki temel sorun, bu yeni sürecin dayattığı değişikliklerin ülkelere getirdiği ilave maliyet ve fırsatların finansmanının nasıl sağlanacağı hususudur.

Ulusal ve uluslararası tartışmaların asıl can alıcı noktası da aslında burada aranmalı. Dünya ölçeğinde ekonomik ve finansman krizleriyle boğuşulan böyle bir dönemde sürdürülebilir kalkınma sorunsalı daha da can alıcı bir hal alıyor. Çünkü istikrarlı bir ekonomik ve finansal ortamın sağlanması, yabancı sermaye girişi, adil rekabet koşullarının oluşturulması ve borç stokunun etkin yönetimi dünya ölçeğinde öncelikli konular olarak karşımıza çıkıyor. Dolayısıyla, kamunun bütçe kaynaklarını çevresel ve sosyal riskleri göz ardı etmeden yönetmesi, aynı şekilde özel sektörün de yatırım kararlarını alırken sürdürülebilir kalkınma vizyonuna sahip olması kendisini zorunluluk olarak ortaya koyuyor.

RİO +20: SÜREÇ VE HEDEFLER

Bu bağlam içerisinde, Haziran ayında yapılacak olan Kalkınma Konferansı uluslararası ölçekte bir tartışma ve karar alma platformu olması açısından çok büyük bir önem arz ediyor.

Konferansın hedefleri arasında; sürdürülebilir kalkınma konusunda politik kararlılığa yeniden vurgu yapılması, şimdiye kadar yapılan önemli zirvelerin çıktıları konusundaki gelişmelerin ve eksiklerin ortaya konulması yer alıyor.

Konferansta ayrıca iki önemli tema üzerinde durulacak; sürdürülebilir kalkınma için yoksulluğun ortadan kaldırılması bağlamında yeşil bir ekonomi ve kurumsal çerçeve.

Ayrıca, yeşil büyüme başlığı altında kamu ve özel sektör için gerçekçi ve uygulanabilir önerilerin oluşturulması yönünde çaba sarf etmek ve bu önerilerin üye ülkeler tarafından benimsenmesi için zemin yaratılması da konferansın hedefleri arasında. Rio Zirvesi'nden beklenen temel sonuç ise politik düzeyde bir belgenin ortaya konulması olacak.

Türkiye de, Rio Zirvesi'nde sunacağı Ulusal Raporuyla, kendi kalkınma vizyonunu ve sürdürülebilir kalkınma ile yeşil ekonomi alanlarında hayata geçirilmiş en etkili uygulamalarını[1] tartışmaya açarak, sürdürülebilir kalkınma ve yoksulluğun giderilmesi çerçevesinde yeşil ekonomi seçenekleri ile sürdürülebilir kalkınma konusunda uluslararası diyaloga katkıda bulunmaya çalışacak.

Sürdürülebilir kalkınma veya yeşil ekonomi kavramları üzerinden yürütülen yeni bir ekonomik paradigma veya kalkınma modeli arayışının bizi nereye götüreceğini şimdiden öngörmek pek mümkün olmasa da, şurası açık ki insanoğlunun ekonomiyi yeniden tanımlayarak onu, ekolojik denge, ekonomik ve sosyal adaleti sağlayıcı bir toplumsal yapıya doğru yönlendirmesi, kaçınılmaz bir gereklilik olarak kendisini bize dayatmakta.

1 "Yeşil Büyüme İçin En İyi Sürdürülebilir Kalkınma Uygulamaları" için özel sektörden şirketler, yerel yönetimler, belediyeler, üniversiteler ve STK'lar başvurabiliyor. Seçilen en iyi uygulamalar, 20-22 Haziran 2012 tarihlerinde Brezilya'nın Rio de Janeiro kentinde gerçekleşecek olan BM Sürdürülebilir Kalkınma Konferansı'nda Türkiye'yi temsilen Ulusal Rapor'da yer alacak.